

INVAZIVNI TUJERODNI JAPONSKI DRESNIK (*Fallopia japonica*)

Domovina japonskega dresnika je jugovzhodna Azija, od koder ga je leta 1823 kot okrasno rastlino za vrtove in parke v Evropo prinesel nizozemski kirurg Philipp von Siebold. Kasneje so ga sadili za utrjevanje brežin ali ga uporabljali kot krmno in medonosno rastlino. Sredi 19. stoletja je pobegnil v naravo, kjer je začel izpodrivati avtohtono rastje. V Sloveniji so ga prvič opazili leta 1908 ob Savinji, skoraj 30 let kasneje pa še v Ljubljani in ob Bohinjskem jezeru. Danes se pojavlja praktično povsod po Sloveniji. Zaradi izredne trdoživosti in invazivnosti je **uvrščen med 100 najbolj invazivnih rastlin sveta**.

Mlada rastlina spomladi

Srčasti listi in rdeče obarvano kolenčasto votlo in sočno steblo

Je zelnata trajnica, ki je videti kot grm, z velikimi jajčasto trikotnimi listi, ki zraste do dva metra visoko. Steblo je votlo, kolenčasto členjeno in podobno bambusovim.

Pozimi nadzemni deli rastline odmrejo, spomladi pa iz gosto prepletenih korenin, ki

segajo več metrov v globino in širino, ponovno odženejo rdečkasta stebelca. Rastlina raste na vseh vrstah zemlje. Največkrat se razraste na opuščenih gradbiščih, zapuščenih deponijah, parkiriščih, ob železniških progah in na degradiranih zemljiščih. Razrašča se tudi ob rekah in potokih in se nekontrolirano širi vzdolž vodnega toka. Kljub temu k njegovem širjenju največ prispevamo ljudje. Na nova območja se namreč prenaša predvsem z nasutjem zemlje, v kateri je rasel, ali z nepravilnim odlaganjem odstranjenih delov in s kolesi in gosenicami gradbene mehanizacije.

Ugotovili so tudi njegove zdravilne lastnosti. Vsebuje spojino resveratrol, ki je močan antioksidant in znižuje holesterol, zavira staranje, deluje proti kronični utrujenosti, znižuje pritisk, zavira nastanek sladkorne bolezni in zdravi nekatera rakava obolenja

Primer gostega sestoja japonskega dresnika v Trzinu

Hkrati pa je to ena izmed najbolj invazivnih rastlin, ki izpodriva domorodne vrste, spreminja podobo pokrajine in povzroča škodo tako v kmetijstvu kot tudi v drugih gospodarskih dejavnostih, na primer pri vzdrževanju cest, železnice, vodotokov. Njegove korenike lahko prodrejo skozi 5 cm debele plasti asfalta, zato ima lahko tudi negativen vpliv na stavbe, infrastrukturne in druge objekte. Zaradi njegove trdoživosti in razvejanosti korenin globoko pod zemljo je njegovo odstranjevanje izredno težavno in dolgotrajno.

Cvetoče rastline

Cvetovi so enospolni, rastline pa dvodomne. V Evropi so prisotne le ženske rastline, ker so vse rastline potomke iste rastline, vendar jih lahko oprašijo pelod sahalinskega dresnika in nastanejo križanci (češki dresnik). Zelo uspešno se razmnožuje vegetativno, zgolj s posameznimi deli rastline. Delčki stebel in korenike se zlahka zakoreninijo. Glavni način razširjanja je s prevozom zemlje in kamenja, ki vsebuje delčke rastline, ob vodotokih pa tudi s transportom plavin ob visokih vodah.

NAVODILA ZA ODSTRANJEVANJE JAPONSKEGA DRESNIKA

- Začnemo odstranjevati mlade rastline z ročnim puljenjem in ko je le teh še malo. Ker požene iz vseh rastlinskih delov ((vegetativno razmnoževanje), je zelo pomembno, da smo temeljiti in da odstranimo vse dele rastline z rastišča.

- Odlaganje korenin in stebel rastlin med biološke odpadke se je izkazalo za ustrezno! Po zadnjih ugotovitvah z industrijskim kompostiranjem, kjer temperature presežejo 55 stopinj, korenike in stebela propadejo. Odstranjenih rastlin pa ne odlagamo na domači kompost, na rob zemljišča, na gozdni rob, na obrežja niti v struge potokov, ker ga tako razširjamo. **Pozor: Za novo rastlino je dovolj 1 g odvržene odstranjene rastline!!!**

- Odstranjevanje japonskega dresnika je dolgotrajno, sploh, če rastline nismo odstranili v celoti, če so se nam npr. korenike zatrgale. Tako kot plevel na vrtu je japonski dresnik absolutni zmagovalec in izpodrine lahko avtohtone rastlinske vrste v okolici, če ga ne odstranimo. Njegova rast je izjemno hitra, **lahko požene do 15 cm dnevno**, izpodriva druge vrste in si na ta način širi svoje rastišče. Zato je treba vztrajati in ga odstranjevati vsaj **na dva do tri tedne in kar nekaj let**. V kolikor so rastline že nekaj let stare in grmovne rasti, je odstranjevanje treba izvajati še bolj temeljito s puljenjem in s prekopavanjem korenika v največji možni meri z vrtnim orodjem. Odstranjene zemlje ne prenašamo iz rastišča, ker ga na tak način tudi razširjamo. Pri večjih rastlinah se moramo zavedati, da so naša prizadevanja še dolgotrajnejša, ker njegove **korenike segajo lahko od 5 do 7 m v globino**, kar je nemogoče prekopati tako globoko.

Del dolge korenike dresnika

- Če odstranjevanje ponavljamo dovolj dolgo in pogosto redno (**na 14 dni**) odstranjujemo, bomo sčasoma oslabili rastline, ker se bodo zaloge rezervnih snovi v podzemnih delih izčrpale. Vendar pa to pomeni večletno redno ukvarjanje s sestojem, preden lahko pričakujemo rezultat. Večje koločine odstranjene rastline odpeljemo na deponijo komunalnih odpadkov Ljubljansko barje, kjer jih brezplačno zbirajo v posebne zabojnike. Iz tako sortiranih in predelanih rastlin je možno

izdelati papir, kar so dejansko izvedli v projektu APPLAUSE v Mestni občini Ljubljana

- **Zastiranje s črno gradbeno folijo odporno proti UV žarkom**, ki mora biti večja od sestoja dresnika (tako da vsaj 1 meter sega prek njegovih robov), je smiselno le, če predhodno odstranimo vse nadzemne poganjke ter čim več podzemnih, nato pa mesto odstranitve prekrijemo, da novi nadzemni poganjki ne ozelenijo. Po izkušnjah Zavoda RS za varstvo narave, po 5 letih folijo lahko odstranimo. Priporočeno je spremljanje rastišča in takojšnja odstranitev morebitnih poganjkov.

- Kot uspešna metoda se je izkazala tudi **paša koz in ovc na mladih rastlinah**, če s pašo vztrajamo čez celo vegetacijsko sezono. Po 2 do 3 letih naj bi se japonski dresnik izčrpal.

- V kolikor ga pokosimo, predvsem s kosilnico z nitko, ga tudi nehote razmečemo naokoli in znova požene iz pokošenih delov rastlin. **Zato košnja z nitko ne pride v poštev!** V poštev pridejo druge kosilnice, predvsem tiste za košnjo na zelenicah, ki sproti pobirajo pokošen material v posodo na praznjenje. Nato se ta material industrijsko kompostira. Npr. v primeru vzdrževanja obcestnega pasu žal ne gre drugače, ker so tam rastline že tako na široko in linijsko razraščene, da jih ni možno obvladati drugače. Vendar način ne prispeva k trajnemu odstranjevanju, prav nasprotno. Takoj po košnji bi morali pokošene površine mehansko ali strojno prekopatati, da bi odstranili korenike in ta ukrep ponavljati na 2 do 3 tedne, to je cca 12x na leto ter nekaj desetletij, da bi rastline popolnoma oslabele. V primeru strojnega odstranjevanja, je treba orodje, naprave ter stroje, npr. kolesa in gosenice, dobro očistiti, izprati z vodo, sicer odstranjene dele rastline prepeljemo drugam. To je najbolj pogost način razširjanja. Na kolesnicah, gosenicah strojev, ga nehote raznesejo npr. iz peskokopov ali kamnolomov, na območja gradbenih posegov, kjer je invazivka prisotna.

- Pri odstranjevanju japonskega dresnika je ključnega pomena pogosto in redno

večletno vztrajno odstranjevanje nadzemnih in podzemnih delov ter ustrezno ravnanje z odstranjenimi deli rastlin in z zemljo.

- V občinskih akcijah predlagamo postopno odstranjevanje japonskega dresnika s puljenjem in prekopavanjem podzemnih delov, od rastišča do rastišča. Bolje manj rastišč in tista redno od spomladi, ko so še mlade rastline, na 2 do 3 tedne do konca poletja. Po 3 letih bo bistven upad na rastišču in lahko dodamo novega, na prvem pa vztrajati še kakšno leto ali dve. Po desetih letih ocenjujemo, da se bo rastišče izčrpalo in se ga preveri enkrat letno. Predlagam, da se določi v okviru lokalne skupnosti zainteresirane **skrbnike**, ki živijo v bližini rastišč, da izvajajo zgoraj predlagane ukrepe.

- Predlagamo, da na enem od rastišč po temeljiti odstranitvi zgodaj spomladi, ko so poganjki še čisto majhni, preizkusimo testno **metodo prekrivanja** in tudi določimo skrbnika, ki bo rastišče spremljal.

- Za rastišča japonskega dresnika ob beli cesti predlagam, da se lastnike gozda seznanijo z ukrepi odstranjevanja in se rastišča spremlja.

- **Pri japonskem dresniku je ključno zgodnje odkrivanje in takojšen odziv.** Če se na neki lokaciji pojavi na novo, ga je treba nemudoma populiti, spremljati območje in sproti odstranjevati nove poganjke. S tem preprečimo razvoj obsežnega koreninskega sistema in z enostavnim sprotim puljenjem posameznih poganjkov po dveh letih rastlino lahko trajno odstranimo.

Na manjših rastiščih je ključ za uspešnost zgodnje prepoznavanje rastlin in hitro ukrepanje. Na večjih rastiščih pa je rešitev v sodelovanju na vseh ravneh in skupinskem pristopu.

Avtorstvo in oblikovanje: Maja Brozovič in Ana Movrin
Fotografije: Andreja Slameršek in Maja Brozovič
POVZETO po Načrtu odstranjevanja invazivnih tujerodnih rastlin v občini Trzin, december 2020, strokovni pregled in dopolnitev: Sonja Rozman, Zavod RS za varstvo narave, naročnik: Občina Trzin
Izdala: Občina Trzin, 2021